

## ХОЁРДУГААР ХАВСРАЛТ

### ДААТГАГЧИЙН ТӨЛБӨРИЙН ЧАДВАРЫН ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ, ТҮҮНД ХЯНАЛТ ТАВИХ ЖУРАМ

1.7.1. 2.7. Хураамжийн аргаар зайлшгүй байх хөрөнгийн хэмжээг тайлант хугацааны агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамжийн 40 хувь, бусад даатгалын хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамжийн 20 хувийн нийлбэр дүнгээр буюу дараах томъёогоор тооцно;

$$\text{ОТХ}_x = \text{ОТХ}^1 * 40\% + (\text{НОТХ} - \text{ОТХ}^1) * 20\%$$
, Үүнд:

$\text{ОТХ}^1$  – Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн тайлант хугацаанд орлогод тооцсон хураамжийн дүн

$\text{НОТХ}$  – Тайлант хугацааны нийт орлогод тооцсон хураамжийн дүн

1.7.2. Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн сүүлийн 3 жилд нэхэмжилсэн хохирлын дундаж дүнгийн 50 хувь дээр бусад хэлбэрийн сүүлийн 3 жилд нэхэмжилсэн хохирлын дундаж дүнгийн 20 хувийг нэмсэн дүн. Тус дүнг дараах томъёогоор тооцно;

$$\text{НХД}_x = \frac{\text{НХ}^1_t + \text{НХ}^1_{t-1} + \text{НХ}^1_{t-2}}{3} * 50\% + \frac{((\text{ННХ}_t - \text{НХ}^1_t) + (\text{ННХ}_{t-1} - \text{НХ}^1_{t-1}) + (\text{ННХ}_{t-2} - \text{НХ}^1_{t-2}))}{3} * 20\%$$

Үүнд:  $\text{НХ}^1_t$  - Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн тухайн жилийн тайлант хугацаанд нэхэмжилсэн хохирлын дүн

$\text{НХ}^1_{t-1}$  - Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн өмнөх жилийн тайлант хугацаанд нэхэмжилсэн хохирлын дүн

$\text{НХ}^1_{t-2}$  - Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн 2 жилийн өмнөх тайлант хугацаанд нэхэмжилсэн хохирлын дүн

$\text{ННХ}_t$  - Тухайн жилийн тайлант хугацаанд нийт нэхэмжилсэн хохирлын дүн

$\text{ННХ}_{t-1}$  - Өмнөх жилийн тайлант хугацаанд нийт нэхэмжилсэн хохирлын дүн

$\text{ННХ}_{t-2}$  - 2 жилийн өмнөх тайлант хугацаанд нийт нэхэмжилсэн хохирлын дүн

1.7.3. Хорооноос тогтоосон дүрмийн сангийн доод хэмжээ

1.8. Нэхэмжилсэн хохирлын дүнг тухайн жилийн тайлант хугацаанд олгосон нөхөн төлбөрийн цэвэр зардал ба нөхөн төлбөрийн нөөц сангийн өөрчлөлтийн дүнгийн нийлбэрээс нөхөн төлбөрийн нөөц сангийн давхар даатгагчид ногдох хэсгийн өөрчлөлтийг хасч тооцно.

1.9. Даатгагч нь 3-аас доош жил даатгалын үйл ажиллагаа эрхэлж байгаа тохиолдолд (даатгалын үйл ажиллагаа эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгогдсоноос хойш 3 жил хүрэхгүй хугацаа өнгөрсөн) энэ журмын 1.7.2-т заасан үзүүлэлтийг тооцоолохгүй.

1.10. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг хөрөнгийн ангилал бүрээр байршуулах дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн дүн, нэгжид ногдох дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн дүн болон байршуулсан хөрөнгийн эрсдэлтэйд тооцсон хэсэг буюу зөвшөөрөгдөх хөрөнгийг бууруулах дүнгүүдийн нийлбэрээр дараах томъёогоор тооцож гаргана:

$$3qX = NX3q + X3q_n + 3XB, \text{ Үүнд:}$$

$3qX$  – зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн

$NX3q$  – нийт хөрөнгөд ногдох зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн

$X3q_n$  – нэгжид ногдох тухайн хөрөнгийн зөвшөөрөгдөхгүй дүн

$3XB$  – зөвшөөрөгдөх хөрөнгийг бууруулах дүн

1.11. Нийт хөрөнгөд ногдох зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангилал тус бүрээр тооцсон зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн нийлбэрээр буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$NX3q = \sum_{i=1}^n [XX]$$

$NX3q$  – нийт хөрөнгөд ногдох зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн

$XX$  – зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгө

$n$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын тоо

$i$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын дугаар

1.11.1. Энэ журмын 1.20.1-1.20.19, 1.20.22-1.20.28-д заасан ангиллаарх нийт хөрөнгөд ногдох зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан дүнг тухайн хөрөнгө байршуулах дээд хувийг нийт хөрөнгийн дүнгээр үржиж, үржвэрийг санхүүгийн байдлын тайлан дахь тухайн хөрөнгийн дүнгээс хасах замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$XX = ( X_i - NX * \max_i ) \geq 0, \text{ Үүнд:}$$

$X_i$  – санхүүгийн байдлын тайлан дахь тухайн хөрөнгийн дүн

$NX$  – нийт хөрөнгө

$\max_i$  – тухайн хөрөнгийг байршуулах дээд хувь

$n$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын тоо

$i$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын дугаар

1.11.2. Энэ журмын 1.20.20, 1.20.21-д заасан хөрөнгийн ангиллаарх нийт хөрөнгөд ногдох зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан дүнг тухайн хөрөнгө байршуулах дээд хувийг санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүнгээр үржиж, үржвэрийг санхүүгийн байдлын тайлан дахь тухайн хөрөнгийн дүнгээс хасах замаар тооцож гаргана.

1.12. Нэгжид ногдох зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангилал бүрээр тооцсон нэгжид ногдох зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгийн нийлбэрээр буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$HX3q^H = \sum_{i=1}^n [XX^H], \text{ Үүнд:}$$

$HX3q^H$  – нэгжид ногдох зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн

$XX^H$  – нэгжид зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан хөрөнгө

$n$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын тоо

$i$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын дугаар

1.12.1. Энэ журмын 1.20.1-1.20.19, 1.20.22-1.20.28-д заасан ангиллаарх нэгжид ногдох зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан дүнг тухайн хөрөнгөд байршуулах нэгжид ногдох дээд хувийг нийт хөрөнгийн дүнгээр үржиж, үржвэрийг тухайн нэгжид байршуулсан хөрөнгийн дүнгээс хасах замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$XX^H = (X_i^H - HX * \max_i^H) \geq 0, \text{ Үүнд:}$$

$X_i^H$  – тухайн нэгжид ногдох хөрөнгийн дүн

$HX$  – нийт хөрөнгийн дүн

$\max_i^H$  – нэгжид ногдох хөрөнгийн дээд хувь

$i$  – энэ журмын 1.20-д заасан хөрөнгийн ангиллын дугаар

1.12.2. Энэ журмын 1.20.20, 1.20.21-д заасан хөрөнгийн ангиллаарх нэгжид ногдох зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтрүүлэн байршуулсан дүнг тухайн хөрөнгөд байршуулах нэгжид ногдох дээд хувийг санхүүгийн байдлын тайлангийн нийт хөрөнгийн дүнгээр үржиж, үржвэрийг тухайн нэгжид байршуулсан хөрөнгийн дүнгээс хасах замаар тооцож гаргана.

1.13. Зөвшөөрөгдөх хөрөнгийг бууруулах дүнг энэ журмын 1.20.1-1.20.8, 1.20.12-1.20.28-д заасан хөрөнгийн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа дүнг энэ журмын 1.20-д заасан зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн харгалзах хувиар үржүүлж, Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл, Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, Компанийн өрийн хэрэгслийн энэ журмын 1.18-д заасан ангиллаарх хөрөнгийн дүнг энэ журмын 1.20-д заасан тухайн ангилалд харгалзах зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн хувиар үржүүлэн, эдгээр үржвэрүүдийг нэмэх замаар буюу дараах томъёогоор тооцно:

$$3XB = \sum_{i=1}^n (AX_i * 3qXX_i), \text{ Үүнд:}$$

$3XB$  – зөвшөөрөгдөх хөрөнгийг бууруулах дүн

$AX_i$  – энэ журмын 1.20.1-1.20.8, 1.20.12-1.20.28-д ангиллаарх заасан хөрөнгийн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа хөрөнгийн дүн, Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл, Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас, Компанийн өрийн хэрэгслийн хувьд энэ журмын 1.18.3-т заасан ангиллаарх хөрөнгийн дүн

$3qXX_i$  – энэ журмын 1.20-д заасан зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн хувь

$n$  – хөрөнгийн ангиллын тоо

$i$  – хөрөнгийн ангиллын дугаар

1.14. Даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа нь 100 хувь буюу түүнээс илүү байвал зохино.

1.15. Даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа 100 –аас 110 хувийн хооронд байвал тухайн даатгагчийг төлбөрийн чадваргүй болж болзошгүй гэж үзнэ.

1.16. Хэрэв даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа 100 хувиас доош байвал даатгагчийг төлбөрийн чадваргүй болсонд тооцно.

1.17. Даатгагчийн хөрөнгөөс авлага, үнэт цаас, өмчлөх бусад хөрөнгө хэлбэрээр үүссэн хөрөнгийг хугацааны үзүүлэлтээр нь ангилж даатгагчийн төлбөрийн чадварыг үнэлэхэд ашиглана.

1.18. Даатгалын компани нь үнэт цаас (Гадаад улсын үнэт цаас, Банкны хадгаламжийн сертификат, Төв банкны үнэт цаас, Засгийн газрын үнэт цааснаас бусад), өмчлөх бусад хөрөнгө, авлагыг дор дурдсан байдлаар тухай бүр ангилна:

- 1.18.1. Хэвийн
- 1.18.2. Хугацаа хэтэрсэн
- 1.18.3. Чанаргүй, үүнээс:
  - 1.18.3.1. Хэвийн бус
  - 1.18.3.2. Эргэлзээтэй
  - 1.18.3.3. Муу

1.19. Энэ журмын 1.18-д заасан активын ангилалыг хугацааны үзүүлэлтээр нь дор дурдсан байдлаар дүгнэнэ:

1.19.1. Дараах хүснэгтийн дагуу авлагыг төлөхөөр тохиролцсон огноо буюу бичгээр хийсэн хэлцэлд тусгагдсан төлөгдөх хугацаа дууссанаас хойшхи хугацаанаас эхлэн хугацааг тооцож дүгнэн, авлагыг ангилна: (авлагын төлөгдөх хугацааг 1 удаа 120 хүртэлх хоногоор сунгасан тохиолдолд тухайн авлагыг хэвийн авлагаар, 1 удаа 121-ээс дээш хоногоор сунгасан тохиолдолд эргэлзээтэй авлагаар, 2 ба түүнээс дээш удаа авлагын төлөгдөх хугацааг сунгасан тохиолдолд тухайн авлагыг эргэлзээтэй авлагаар тооцно. Эргэлзээтэй авлагаар тооцож эхэлснээс хойш 30 хоногийн дотор төлөгдөөгүй бол тухайн авлагыг муу авлагаар тооцно):

Ангилал	Хэвийн	Хугацаа хэтэрсэн	Хэвийн бус	Эргэлзээтэй	Муу
Хугацааны үзүүлэлт	30 хүртэл хоногийн дотор байгаа	31-60 хоногийн дотор төлөгдөөгүй	61-90 хоногийн дотор төлөгдөөгүй	91-120 хоногийн дотор төлөгдөөгүй	121-ээс дээш хоногоор төлөгдөөгүй буюу гэмт хэргийн улмаас бий болсон авлага

1.19.2. Дараах хүснэгтийн дагуу үнэт цаас, үнэт цаасны хүүгийн эргэн төлөлтийн хуваарьт заасан хугацаанаас эхлэн хугацааг тооцож дүгнэн, Гадаад улсын үнэт цаас, Банкны хадгаламжийн сертификат, Төв банкны үнэт цаас, Засгийн газрын үнэт цаас, Хөрөнгө оруулалтын сан болон хөрөнгийн биржийн хувьцаанаас бусад үнэт цаасыг ангилна:

Ангилал	Хэвийн	Хугацаа хэтэрсэн	Хэвийн бус	Эргэлзээтэй	Муу
Хугацааны үзүүлэлт	Үнэтцааны үзүүлэлт агуу үнэт цаас, үнэт цаасны хүүгийн эргэн төлөлтийн хуваарьт заасан ху	Үнэтцааны үзүүлэлт агуу үнэт цаас, үнэт цаасны хүүгийн эргэн төлөлтийн хуваарьт заасан хугацаанаас эхлэн хуг	Үнэтцааны үзүүлэцаасны хүүгийн эргэн төлөлт хийгдэлгүй хуваарьт заасан хугацаанаас 31-60 хоног хэтэрсэн.	Үнэтийгдэлгүй хуваарьт заасан хугацаанаас 31-60 хоног хэтэрсэн. ийн хуваарьт за 61-90 хоног хэтэрсэн.	Үнэт90 хоног хэтэрсэн. заасан хугацаанаас 31-60 хоногуваарьт заасан хугацаанаас 91-ээс дээш хоног хэтэрсэн.

1.19.3. Дараах хүснэгтийн дагуу өмчлөлд авснаас хойшхи хугацаанаас эхлэн хугацааг тооцон дүгнэж, өмчлөх бусад хөрөнгийг ангилна:

Ангилал	Хэвийн	Хугацаа хэтэрсэн	Хэвийн бус	Эргэлзээтэй	Муу
Хугацааны үзүүлэлт	Өмчлөлдний үзүүлэлт агуу өмчлөлд авснаас хойшхи хугацаанаас	Өмчлөлдний үзүүлэлт агуу өмчлөлд авснаас хойшхи хугацаанаас эхл	Өмчлөлдний үзүүлэлт агуу өмчлөлд авснаас хойшхи хугацаанаас эхл	Өмчлөлдний үзүүлэлт агуу өмчлөлд авснаас хойшхи хугборлогдоогүй	Өмчлөлдний үзүүлэлт агуу өмчлөлд авснаас хойшхи хугборлогдоогүй

1.20. Даатгагч нь дараах хүснэгтэд заасны дагуу хөрөнгийг ангилан, зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүнг тооцно:

д/д	Хөрөнгийн ангилал	Хөрөнгө байршуулах дээд хувь	Нэгжид ногдох хөрөнгийн дээд хувь	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн хувь
	Баганын дүн	1	2	3
1.20.1.	Банкны харилцах, хадгаламж	100%	35%	0%
1.20.2.	Гадаадын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	2%	1%	0%
1.20.3.	Дотоодын банк бус санхүүгийн байгууллагад итгэлцлээр байршуулсан мөнгөн хөрөнгө	20%	5%	5%
1.20.4.	Бэлэн мөнгө	2%	2%	0%
1.20.5.	Хэвийн авлага	20%	20%	0%
	Хугацаа хэтэрсэн авлага	15%	15%	25%
	Хэвийн бус авлага	10%	10%	50%
	Эргэлзээтэй авлага	0%	0%	100%
	Муу авлага	0%	0%	100%
1.20.6.	Банкны хадгаламжийн сертификат	50%	20%	0%
1.20.7.	Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	100%	100%	0%
1.20.8.	Төв банкны үнэт цаас	60%	60%	0%
1.20.9.	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	60%	20%	Хэвийн үнэт цаас 0% Хугацаа хэтэрсэн үнэт цаас 25% Хэвийн бус үнэт
1.20.10	Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	60%	20%	
1.20.11	Компанийн өрийн хэрэгсэл	20%	10%	

				цаас 50% Эргэлзээтэй үнэт цаас 75% Муу үнэт цаас 100%
1.20.12	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 1 ангилал	10%	5%	20%
1.20.13	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 2 ангилал	5%	5%	30%
1.20.14	Хөрөнгө оруулалтын нээлттэй сан	20%	10%	5%
1.20.15	Хөрөнгө оруулалтын хаалттай сан	20%	10%	10%
1.20.16	Гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	2%	1%	0%
1.20.17	Гадаадын Төв банкны үнэт цаас	2%	1%	0%
1.20.18	Гадаадын компанийн өрийн хэрэгсэл	1%	0,5%	30%
1.20.19	Гадаадын компанийн хувьцаа	1%	0,5%	50%
1.20.20	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	100%	100%	0%
1.20.21	Нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсэг	100%	100%	0%
1.20.22	Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	10%	5%	80%
1.20.23	Хэвийн өмчлөх бусад хөрөнгө	10%	5%	0%
	Хугацаа хэтэрсэн өмчлөх бусад хөрөнгө	5%	2,5%	25%
	Хэвийн бус өмчлөх бусад хөрөнгө	2,5%	2,5%	50%
	Эргэлзээтэй өмчлөх бусад хөрөнгө	0%	0%	100%
	Муу өмчлөх бусад хөрөнгө	0%	0%	100%
1.20.24	Санхүүгийн түрээс	10%	5%	5%
1.20.25	Үл хөдлөх хөрөнгө	25%	25%	5%
1.20.26	Хөдлөх хөрөнгө	10%	5%	80%
1.20.27	Даатгалын үндсэн үйл ажиллагаанд зориулан авсан биет бус хөрөнгө	10%	10%	70%
1.20.28	Бусад хөрөнгө	0%	0%	100%
	Нийт хөрөнгийн дүн			

1.21. Даатгалын тухай хуулийн 27 дугаар зүйлд заасан хязгаарлалтаас гадна дараах этгээдэд хөрөнгө оруулалт хийхийг хязгаарлах бөгөөд энэхүү этгээд нь хөрөнгө оруулалт хийхэд эрсдэл бүхий этгээдэд тооцогдоно:

1.21.1. Даатгалын тухай хуулийн 61 дүгээр зүйлд заасан холбогдох этгээд;

1.21.2. Даатгагчийн болон холбогдох этгээдийн хувь нийлүүлэгч болон хувьцаа эзэмшигч;

1.21.3. Даатгалын компанийн хувь нийлүүлэгч, Төлөөлөн удирдах зөвлөлийн дарга, гишүүн, гүйцэтгэх захирал, даатгалын салбарын захирал, тэдгээрийн өвөг эцэг, эмэг эх, эцэг, эх, эхнэр, нөхөр, ах, эгч, дүү, хүүхэд болон тэдэнд хяналтын багцаа эзэмшүүлдэг хуулийн этгээд, уг хуулийн этгээдийн хяналтын багцыг эзэмшдэг аливаа иргэн, хуулийн этгээд;

1.21.4. Барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэлгээ нь зээлийн үндсэн өр болон хүүгийн төлбөрийг барагдуулахад хүрэлцэхгүй байгаа иргэн, хуулийн этгээд;

1.21.5. Холбогдох этгээдтэй хэрэг, маргаан үүссэний улмаас эрх бүхий байгууллагаар хянагдаж, шалгагдаж байгаа этгээд.

1.22. Энэ журмын нэгдүгээр хавсралт “СЗХ04143” маягт болон хоёрдугаар хавсралт “СЗХ04144” маягтын дагуу даатгагч өөрийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцоолон гаргаж, Хорооны тогтоолоор батлагдсан даатгагч болон даатгалын мэргэжлийн оролцогчийн санхүүгийн нэмэлт тайлангийн агуулга, маягтыг тогтоох журамд заасан хугацаанд улирал бүр санхүүгийн тайлангийн хамт цаасаар болон цахимаар Хороонд хүргүүлнэ.

1.23. Хороонд хүргүүлсэн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг үнэн зөв тооцоолсон эсэхэд Хорооны даатгалын хяналт шалгалт хариуцсан нэгж хяналт тавьж, баталгаажуулна.

1.24. Энэ журамд заасны дагуу даатгагч төлбөрийн чадваргүй болж болзошгүй болсон тохиолдолд Хорооноос тогтоосон хугацаанд энэхүү нөхцөл байдалд хүргэсэн хүчин зүйлүүдийг тодорхойлж, тэдгээрийн нөлөөллийг үе шаттайгаар бууруулах үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг боловсруулан Хороонд хүргүүлнэ.

1.25. Хороо энэ журмын 1.24-т заасан төлөвлөгөөг хянаж, шаардлагатай тохиолдолд даатгагчид зөвлөмж хүргүүлэн, тус төлөвлөгөөний дагуу ажиллаж буй эсэхэд хяналт тавина.

1.26. Хороо энэ журмын хэрэгжилтэд байнга хяналт тавих бөгөөд зөрчсөн этгээдэд Даатгалын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

## **Хоёр. Урт хугацааны даатгагчийн төлбөрийн чадварыг тооцох**

2.1. Урт хугацааны даатгагчийн төлбөрийн чадварыг тооцоход ашиглах үзүүлэлтүүд нь дараах агуулгатай байна.

2.1.1.Хувь оролцоотой (participating) гэрээ нь гэрээний үргэлжлэх хугацаанд даатгуулагч нь даатгалын компанийн ашгаас ноогдол ашиг авах нөхцөл бүхий урт хугацааны даатгалын гэрээ юм;

2.2.2.Хувь оролцоогүй (non participating) гэрээ нь гэрээний үргэлжлэх хугацаанд даатгуулагч нь даатгалын компанийн ашгаас ноогдол ашиг авах талаар гэрээнд заагаагүй урт хугацааны даатгалын гэрээ юм;

2.3.3.Хөрөнгө оруулалттай холбоотой (investment linked) гэрээ нь даатгалын хураамжийн зохих хэсэг нь даатгуулагчийн хүсэл сонирхол болон тодорхой гэрээнд заасан нөхцлийн дагуу хөрөнгө оруулалтад байршдаг урт хугацааны даатгалын гэрээ юм;

2.2.4.Даатгалын гэрээний эрсдэлтэй хэсэг (sum insured at risk) нь даатгагчийн байгуулсан даатгалын гэрээний нөөц санд тооцогдоогүй үлдсэн бусад хэсэг юм;

2.2.5.“Өр төлбөр” гэж даатгагчийн санхүүгийн тайлангийн өр төлбөр хэсэгт тусгагдсаныг ойлгоно.

2.2. Урт хугацааны даатгагчийн төлбөрийн чадварыг тооцоход баталгаажсан санхүүгийн тайлан, тэнцлийн үзүүлэлтүүдийг ашиглана.

2.3. Даатгагчийн төлбөрийн чадварын байдлыг тодорхойлохдоо төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа, төлбөрийн чадварын хязгаар гэсэн 2 үзүүлэлтээр тооцно.

2.4. “Төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа”-г тооцохдоо даатгагчийн зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүнг өр төлбөрийн дүнд харьцуулж хувиар илэрхийлж тогтооно. (Төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа = (Зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүн / Өр төлбөрийн дүн) \* 100%)

2.4.1. Даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа нь 125 хувь буюу түүнээс дээш байна.

2.4.2. Хэрэв даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа 100-125 хувийн хооронд байвал даатгагчийг төлбөрийн чадваргүй болж болзошгүйд тооцно.

2.4.3. Хэрэв даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа 100 хувиас доош байвал даатгагчийг төлбөрийн чадваргүй болсонд тооцно.

2.5. “Төлбөрийн чадварын хязгаар”-ыг тооцохдоо даатгагчийн зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүнгээс өр төлбөрийн дүнг хасч тогтооно. (Төлбөрийн чадварын хязгаар = Зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүн - Өр төлбөрийн дүн)

2.6. Даатгагчийн төлбөрийн чадварын хязгаар нь даатгагчийн төлбөрийн чадварын хамгийн бага үзүүлэлттэй тэнцүү буюу түүнээс дээш байна.

2.7. Хэрэв даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа болон төлбөрийн чадварын хязгаарын аль нэг нь шаардлага хангаагүй бол тухайн даатгагчийг төлбөрийн чадваргүй болсонд тооцно.

2.8. Төлбөрийн чадварын хамгийн бага үзүүлэлт нь нөөцийн сангийн актуар тооцооллын хувь (2.8.1) ба даатгалын гэрээний эрсдэлтэй хэсгийн үнэлгээний хувь (2.8.2)-ийн нийлбэртэй тэнцүү байх бөгөөд хэрэв энэ нийлбэр нь зайлшгүй байх хөрөнгийн хэмжээ (2.8.3)-нд хүрэхгүй тохиолдолд зайлшгүй байх хөрөнгийн хэмжээ (2.8.3)-гээр тооцож байна. Үүнд:

2.8.1. Нөөц сангийн актуар тооцооллын хувь (хувь оролцоогүй гэрээний нөөц сангийн 3 хувь болон хувь оролцоотой гэрээний нөөц сангийн 2 хувь, хөрөнгө оруулалттай холбоотой гэрээний нөөц сангийн 1 хувиар тооцсоны нийлбэр байна. Өмнөх санхүүгийн жилийн эцсийн байдлаар тооцно);

2.8.2. Даатгалын гэрээний эрсдэлтэй хэсгийн үнэлгээний хувь (өмнөх санхүүгийн жилийн төгсгөл дэх нийт даатгалын гэрээний эрсдэлтэй хэсгийн үнэлгээний 0.2 хувиар тооцно. Энэ нь давхар даатгалд шилжүүлсэн гэрээг хасаж тооцно);

2.8.3. Зайлшгүй байх хөрөнгийн хэмжээ нь Хорооноос тогтоосон даатгагчийн дүрмийн сангийн доод хэмжээгээр тооцно.

2.9. Даатгагчийн зөвшөөрөгдөх хөрөнгө нь компанийн нийт хөрөнгийн дүнгээс зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг хассанаар тодорхойлогдоно.

2.10. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө гэж даатгалын компанийн төлбөрийн чадварын үзүүлэлтэд сөргөөр нөлөөлж болохуйц хөрөнгийг хэлнэ. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийг тухайн хөрөнгийн дүнгээс дараах хувиар тооцно:

2.10.1. Банкны харилцах, хадгаламж	0%
2.10.2. Касс	0%
2.10.3. Засгийн газрын бонд	0%
2.10.4. Орон нутгийн засаг захиргааны бонд	10%
2.10.5. Компанийн бонд	10%
2.10.6. Төв банкны үнэт цаас	0%
2.10.7. Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	8%
2.10.8. Банкны хадгаламжийн сертификат	0%
2.10.9. Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны лизинг	5%

2.10.10. Хөрөнгө оруулалтын сан /Хөрөнгө оруулалтын	20%	Нээлттэй сан: 5%
---	-----	------------------



сангийн тухай хуулийн 6.2.1-д заасан нээлттэй, эсхүл хаалттай санг ойлгоно./	Хаалттай сан: 10%
--	-------------------

*/Энэ заалтыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2015 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолоор өөрчлөн найруулсан/*

2.10.11.Үл хөдлөх хөрөнгө	8%
2.10.12.Давхар даатгалын авлага	0%
2.10.13.90 хоногоос доош хугацаанд төлөгдөөгүй байгаа авлага	0%
2.10.14.Бусад авлага	100%
2.10.15.Биет бус хөрөнгө	100%
2.10.16.Бараа, материал, тоног төхөөрөмж	100%
2.10.17.Урьдчилж төлсөн зардал	100%

2.10.18.МХБ-ийн хувьцаат компанийн хувьцаа	I ангилал	10%	20%
	II ангилал	5%	30%

*/Энэ заалтыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2015 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолоор өөрчлөн найруулсан/*

2.10.19.Тухайн даатгалын компанийн холбогдох этгээдэд үл хамаарах банк бус санхүүгийн байгууллагад итгэлцлээр байршуулах мөнгөн хөрөнгө	20%	5%
---	-----	----

*/Энэ заалтыг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2015 оны 06 дугаар*

2.10.20.Бусад хөрөнгө (даатгагчийн хөрөнгийн 2.10.1-2.10.18-дзааснаас бусад хөрөнгө) 100 %

## **Гурав. Давхар даатгагчийн төлбөрийн чадварыг тооцох**

3.1. Давхар даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцохдоо давхар даатгагчийн зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүнгээс өр төлбөрийн дүнг хасч ялгаврыг зайлшгүй байх хөрөнгийн дүнд хувааж тооцно.

Төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа= (Зөвшөөрөгдөх хөрөнгийн дүнг-Өр төлбөрийн дүн)/Зайлшгүй байх хөрөнгийн дүн \* 100%

3.2.“Өр төлбөр” нь тайлант хугацааны богино хугацаат өр төлбөр, урт хугацаат өр төлбөрийн нийлбэр бөгөөд үүнээс богино хугацаат өр төлбөрийн хэсэг дэх орлогод тооцоогүй хураамжийн орлого, алдагдлаас хамгаалах санг тус тус 10 хувиар бууруулж тооцно.

3.3. Давхар даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа нь 100 хувь буюу түүнээс дээш байна.

3.4. Хэрэв давхар даатгагчийн төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа нь 100 хувь буюу түүнээс доош байвал давхар даатгагчийг төлбөрийн чадваргүй болсонд тооцно.

3.5. Давхар даатгагчид зайлшгүй байх хөрөнгийн хэмжээг тооцохдоо дараах 3 үзүүлэлтийн хамгийн их дүнг үндэслэн тогтооно:

3.5.1. Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамжийн 40 хувь дээр бусад даатгалын хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамжийн 20 хувийг нэмсэн дүн;

3.5.2. Агаарын хөлгийн, автотээврийн хэрэгслийн, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн сүүлийн 3 жилд нэхэмжилсэн хохирлын дундаж дүнгийн 50 хувь дээр бусад хэлбэрийн сүүлийн 3 жилд нэхэмжилсэн хохирлын дундаж дүнгийн 20 хувийг нэмсэн дүн;

3.5.3. Хорооноос тогтоосон хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн доод хэмжээ.

3.6. Нэхэмжилсэн хохирлын дүнг гаргахдаа тухайн жилд олгосон нийт нөхөн төлбөрийн дүн дээр нэхэмжилсэн боловч олгоогүй хохирлын дүнг нэмж тооцно.

3.7. Давхар даатгагчийн зөвшөөрөгдөх хөрөнгийг компанийн нийт хөрөнгийн дүнгээс зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг хасаж тооцно.

Зөвшөөрөгдөх хөрөнгө = Нийт хөрөнгө – Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө

3.8. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө гэж давхар даатгагчийн төлбөрийн чадварын үзүүлэлтэд сөргөөр нөлөөлж болохуйц хөрөнгийг хэлэх ба дараах хүснэгтэд заасны дагуу зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүнг тооцно:

д/д	Хөрөнгийн ангилал	Хөрөнгө байршуулах дээд хувь	Нэгжид ногдох хөрөнгийн дээд хувь	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн хувь
	Баганын дүн	1	2	3
3.8.1	Банкны харилцах, хадгаламж	100%	35%	0%
3.8.2	Банкины харилцах, хадгаламж барьцаалсан зээл	5%	5%	95%
3.8.3	Банкны хадгаламжийн сертификат	50%	20%	0%
3.8.4	Засгийн газраас гаргасан урт, богино хугацааны өрийн хэрэгсэл	100%	100%	0%
3.8.5	Төв банкны үнэт цаас	40%	40%	0%
3.8.6	Бэлэн мөнгө	2%	2%	0%
3.8.7	90 хоногоос хойшхи хугацаатай авлага	20%	20%	0%
3.8.8	Санхүүгийн түрээс	0%		100%
3.8.9	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	10%	10%	5%
3.8.10	Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	0%		100%
3.8.11	Компанийн өрийн хэрэгсэл	0%		100%
3.8.12	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 1 ангилал	0%		100%

3.8.13	Холбогдох этгээдэд үл хамаарах ББСБ-д итгэлцлээр байршуулах мөнгөн хөрөнгө	0%		100%
3.8.14	Бусад авлага	0%		100%
3.8.15	Биет бус хөрөнгө	0%		100%
3.8.16	Бараа материал	0%		100%
3.8.17	Урьдчилж төлсөн зардал	0%		100%
3.8.18	Бусад эргэлтийн хөрөнгө <i>/Давхар даатгагчийн балансын нийт эргэлтийн хөрөнгийн дүнгээс энэ журмын 3.2.1-3.2.17-д заасан хөрөнгийг хасч тооцсон дүн/</i>	0%		100%
3.8.19	Эд хогшил тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл <i>/давхар даатгагчийн үндсэн үйл ажиллагаандаа ашиглаж байгаа биет үндсэн хөрөнгийг ойлгоно/</i>	5%	5%	95%
3.8.20	Үл хөдлөх хөрөнгө	20%	20%	5%
3.8.21	Биет бус хөрөнгө	0%		100%
3.8.22	Урт хугацааны хөрөнгө оруулалт <i>/1 жилээс дээш хугацаанд үл хөдлөх хөрөнгө болон хөдлөх хөрөнгө, хувьцаа, өрийн бичгийг борлуулах зорилгоор худалдаж авсан/</i>	0%		100%
3.8.23	Бусад эргэлтийн хөрөнгө	0%		100%
	Нийт хөрөнгийн дүн			

3.9. Давхар даатгагч хөрөнгө оруулалт хийхийн өмнө төлбөрийн чадварт нөлөөлөх дараах үзүүлэлтүүдийг авч үзнэ. Үүнд:

- 3.9.1. Гэнэтийн хүлээж болзошгүй эрсдэл;
- 3.9.2. Төлбөрийн чадварт нөлөөлөх эрсдэл;
- 3.9.3. Даатгуулагчаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгийн байдал;
- 3.9.4. Хөрөнгө оруулалтаас авсан өгөөж;
- 3.9.5. Эргэлтийн хөрөнгөөр төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар;
- 3.9.6. Бусад шаардлагатай үзүүлэлтүүд

3.10. Давхар даатгагч нь энэ журмын ... хавсралтын маягт ...-ийн дагуу төлбөрийн чадварын зохистой харьцааг тооцож, улирал бүр санхүүгийн тайлангийн хамт Хороонд ирүүлнэ.

“.....” ХХК-ийн 20.... оны ..... дүгээр улирлын

**Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн**

Д / Д	Хөрөнгийн ангилал	Хөрөнгө байршуулах дээд хувь	Зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа дүн	Нийт хөрөнгөд ногдох зөвшөөрөгдөхгүй дүн	Нэгжид ногдох хөрөнгийн дээд хувь	Нэгжид ногдох зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байгаа дүн	Нэгжид ногдох тухайн хөрөнгийн зөвшөөрөгдөхгүй дүн	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн хувь	Зөвшөөрөгдөх хөрөнгийг бууруулах дүн	Нийт зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн
	Баганын дүн	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Банкны харилцах, хадгаламж	100%			35%			0%		
2.	Гадаадын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	2%			1%			0%		
3.	Дотоодын банк бус санхүүгийн байгууллагад итгэлцлээр байршуулсан мөнгөн хөрөнгө	20%			5%			5%		
4.	Бэлэн мөнгө	2%			2%			0%		
5.	Хэвийн авлага	20%			20%			0%		
	Хугацаа хэтэрсэн авлага	15%			15%			25%		
	Хэвийн бус авлага	10%			10%			50%		
	Эргэлзээтэй авлага	0%			0%			100%		
	Муу авлага	0%			0%			100%		
6.	Банкны хадгаламжийн сертификат	50%			20%			0%		
7.	Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	100%			100%			0%		
8.	Төв банкны үнэт цаас	60%			60%			0%		
9.	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	60%			20%			0%		
								25%		

								50%		
								75%		
								100%		
10.	Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	60%			20%			0%		
								25%		
								50%		
								75%		
								100%		
11.	Компанийн өрийн хэрэгсэл	20%			10%			0%		
								25%		
								50%		
								75%		
								100%		
12.	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 1 ангилал	10%			5%			20%		
13.	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 2 ангилал	5%			5%			30%		
14.	Хөрөнгө оруулалтын нээлттэй сан	20%			10%			5%		
15.	Хөрөнгө оруулалтын хаалттай сан	20%			10%			10%		
16.	Гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	2%			1%			0%		
17.	Гадаадын Төв банкны үнэт цаас	2%			1%			0%		
18.	Гадаадын компанийн өрийн хэрэгсэл	1%			0,5%			30%		
19.	Гадаадын компанийн хувьцаа	1%			0,5%			50%		
20.	Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	100%			100%			0%		
21.	Нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсэг	100%			100%			0%		



Маягт СЗХ04144

“.....” ХХК-ийн 20... оны ..... дүгээр улирлын  
төлбөрийн чадварын шалгуур үзүүлэлт

Үзүүлэлт	Дүн	Тооцох хувь	Тооцсон дүн
1	2	3	4
<b>1. Зайлшгүй байх хөрөнгө / <math>1 = \max(1.1, 1.2, 1.3)</math> /</b>			
1.1 Даатгалын хураамжид үндэслэх /Тухай тайлант хугацааны нийт орлогод тооцсон хураамж / (1.1.1 (4)+1.1.2 (4))			
1.1.1 Агаарын хөлөг, авто тээврийн хэрэгсэл, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамж		40%	
1.1.2 Бусад хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамж		20%	
1.2 Даатгалын нэхэмжлэлд үндэслэх /Сүүлийн 3 жилийн дунджид үндэслэн/ (1.2.1 (4)+1.2.2 (4))			
1.2.1 Агаарын хөлөг, авто тээврийн хэрэгсэл, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн нэхэмжилсэн хохирлын дундаж дүн		50%	
1.2.2 Бусад хэлбэрийн нэхэмжилсэн хохирлын дундаж дүн		20%	
1.3 Хорооноос тогтоосон дүрмийн сангийн доод хэмжээ			
<b>2. Нийт хөрөнгө</b>			
<b>3. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө</b>			
<b>4. Зөвшөөрөгдөх хөрөнгө / <math>4 = (2) - (3)</math> /</b>			
<b>5. Өр төлбөр / <math>5 = \text{Нийт өр төлбөр} - \text{ОТХН} * 10\%</math> /</b>			
<b>6. Төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа</b>			
<b><math>6 = 4 / (1+5) \geq 100\%</math></b>			

Багц дүрмийн 2 дугаар хавсралтын маягт-3

**Зайлшгүй байх хөрөнгийн хэмжээг тодорхойлох үзүүлэлтүүд**  
**дансны жагсаалтаар**

Даатгалын хэлбэр	Дансны дугаар	
	Орлогод тооцсон хураамж	Нэхэмжилсэн хохирлын дүн*
Автотээврийн хэрэгслийн даатгал	[511003]-[512003]-[601003] - [602103]-[611003]+[621003]	[631003]-[522003]-[523003] +[642003]+[643003]-[671003] - [672003]
Агаарын хөлгийн даатгал	[511008]-[512008]-[601008] - [602108]-[611008]+[621008]	[631008]-[522008]-[523008] +[642008]+[643008]-[671008] - [672008]
Авто тээврийн хэрэгслийн жолоочийн хариуцлагын даатгал	[511009]-[512009]-[601009] - [602109]-[611009]+[621009]	[631009]-[522009]-[523009] +[642009]+[643009]-[671009] - [672009]
Хариуцлагын даатгал	[511010]-[512010]-[601010] - [602110]-[611010]+[621010]	[631010]-[522010]-[523010] +[642010]+[643010]-[671010] - [672010]
Жолоочийн хариуцлагын албан журмын даатгал	[511012]-[512012]-[601012] - [602112]-[611012]+[621012]	[631012]-[522012]-[523012] +[642012]+[643012]-[671012] - [672012]
Төмөр замын эсхүл усан замын тээврийн хэрэгслийг өмчлөх, эзэмших ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	[511016]-[512016]-[601016] - [602116]-[611016]+[621016]	[631016]-[522016]-[523016] +[642016]+[643016]-[671016] - [672016]
Агаарын хөлгийг өмчлөх, эзэмших, ашиглахтай холбоотой хариуцлагын даатгал	[511017]-[512017]-[601017] - [602117]-[611017]+[621017]	[631017]-[522017]-[523017] +[642017]+[643017]-[671017] - [672017]
Гэнэтийн осол, эмчилгээний зардлын даатгал	[511001]-[512001]-[601001]- [602101]-[611001]+[621001]	[631001]-[522001]-[523001] +[642001]+[643001]-[671001] - [672001]
Хөрөнгийн даатгал	[511002]-[512002]-[601002] - [602102]-[611002]+[621002]	[631002]-[522002]-[523002] +[642002]+[643002]-[671002] - [672002]
Ачааны даатгал	[511004]-[512004]-[601004] - [602104]-[611004]+[621004]	[631004]-[522004]-[523004] +[642004]+[643004]-[671004] - [672004]
Барилга угсралтын даатгал	[511005]-[512005]-[601005] - [602105]-[611005]+[621005]	[631005]-[522005]-[523005] +[642005]+[643005]-[671005] - [672005]
Газар тариалангийн даатгал	[511006]-[512006]-[601006] - [602106]-[611006]+[621006]	[631006]-[522006]-[523006] +[642006]+[643006]-[671006] - [672006]
Мал амьтдын даатгал	[511007]-[512007]-[601007] - [602107]-[611007]+[621007]	[631007]-[522007]-[523007] +[642007]+[643007]-[671007] - [672007]
Санхүүгийн даатгал	[511011]-[512011]-[601011] - [602111]-[611011]+[621011]	[631011]-[522011]-[523011] +[642011]+[643011]-[671011] - [672011]
Зээлийн даатгал	[511013]-[512013]-[601013] - [602113]-[611013]+[621013]	[631013]-[522013]-[523013] +[642013]+[643013]-[671013] - [672013]



Итгэлцлийн даатгал	[511014]-[512014]-[601014] - [602114]-[611014]+[621014]	[631014]-[522014]-[523014] +[642014]+[643014]-[671014] - [672014]
Төмөр замын болон усан замын тээврийн хэрэгслийн даатгал	[511015]-[512015]-[601015]- [602115]-[611015]-[621015]	[631015]-[522015]-[523015] +[642015]+[643015]-[671015] - [672015]

*\*2016 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс өмнөх тайлант хугацааны нэхэмжилсэн хохирлын дүнг тухайн тайлант хугацаанд даатгагчаас олгосон нийт нөхөн төлбөрийн дүн дээр нэхэмжилсэн боловч олгоогүй хохирлын дүнг нэмж, өссөн дүнгээр тооцож гаргана.*

Багц дүрмийн 2 дугаар хавсралтын маягт-4

### Хөрөнгийн ангилал дансны жагсаалтаар

Хөрөнгийн ангилал	Дансны дугаар
Банкны харилцах, хадгаламж	1110, 1111, 1120, 1121, 1140, 1141, 1310, 1317 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.9-д заасан хөрөнгийн дүн
Гадаадын банкин дахь харилцах, хадгаламж, хадгаламжийн сертификат	1112, 1142, 1312 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.11-д заасан хөрөнгийн дүн
Дотоодын банк бус санхүүгийн байгууллагад итгэлцлээр байршуулсан мөнгөн хөрөнгө	1130, 1131, 1313 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.12-д заасан хөрөнгийн дүн
Бэлэн мөнгө	1010, 1020, 1030
Хэвийн авлага	1160 - 1162, 1170, 1171, 1210, 1220, 1230, 1240, 1250, 1260, 1270, 1280, 1318, 1319, 1328, 2910 эдгээр дансанд тусгагдсан тохирох ангилал дахь авлагын дүн. 1219, 1229, 1239, 1249, 1259, 1269 дансдын дүн хэвийн авлагын дүнд тооцогдоно.
Хугацаа хэтэрсэн авлага	
Хэвийн бус авлага	
Эргэлзээтэй авлага	
Муу авлага	
Банкны хадгаламжийн сертификат	1140, 1141, 1310, 1311 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.10-д заасан хөрөнгийн дүн
Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	115001, 115101, 132001, 132101, 132201, 132301, 132601, 132701, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан Монгол Улсын засгийн газрын өрийн хэрэгслийн дүн
Төв банкны үнэт цаас	115002, 115102, 132002, 132102, 132202, 132302, 132602, 132702, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.14-д заасан хөрөнгийн дүн
Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	132003, 132103, 132203, 132303, 132603, 132703, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.15-д заасан хөрөнгийн дүн
Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	132004, 132104, 132204, 132304, 132604, 132704, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгслийн дүн
Компанийн өрийн хэрэгсэл	132005, 132105, 132205, 132305, 132605, 132705, 132805, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.17-д заасан хөрөнгийн дүн
Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 1 ангилал	132106, 132206, 132306, 132606, 132706, 132806, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан уг ангиллаарх хөрөнгийн дүн
Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 2 ангилал	132107, 132207, 132307, 132607, 132707, 132807, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан уг ангиллаарх хөрөнгийн дүн
Хөрөнгө оруулалтын нээлттэй сан	132009, 132109, 132209, 132309, 132609, 132709, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан уг ангиллаарх хөрөнгийн дүн
Хөрөнгө оруулалтын хаалттай сан	132009, 132109, 132209, 132309, 132609, 132709, 132809, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан уг ангиллаарх хөрөнгийн дүн
Гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгсэл	115001, 115101, 132201, 132301, 132601, 132701, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.19-д заасан гадаадын Засгийн газраас гаргасан өрийн хэрэгслийн дүн
Гадаадын Төв банкны үнэт цаас	132202, 132302, 132602, 132702, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.19-д заасан гадаадын Төв банкны үнэт цаасны дүн
Гадаадын компанийн өрийн хэрэгсэл	132205, 132305, 132605, 132705, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын 2.1.19-д заасан гадаадын компанийн гаргасан өрийн хэрэгслийн дүн
Гадаадын компанийн хувьцаа	132210, 132310, 132610, 132710, 132901 эдгээр дансанд тусгагдсан тус журмын

	2.1.19-д заасан гадаадын компанийн хувьцааны дүн
Давхар даатгалын хойшлогдсон хураамж	1810
Нөхөн төлбөрийн нөөцийн давхар даатгагчид ногдох хэсэг	1820, 1821
Даатгалын орлогын шимтгэлийн хойшлогдсон зардал	1830, 1840, 1850
Хэвийн өмчлөх бусад хөрөнгө	1610 дансны тус ангилалд тохирох өмчлөх бусад хөрөнгийн дүн, 1619 дансны дүн нь хэвийн өмчлөх бусад хөрөнгийн дүнд тооцогдоно.
Хугацаа хэтэрсэн өмчлөх бусад хөрөнгө	
Хэвийн бус өмчлөх бусад хөрөнгө	
Эргэлзээтэй өмчлөх бусад хөрөнгө	
Муу өмчлөх бусад хөрөнгө	
Санхүүгийн түрээс	2070, 2071
Үл70, 2071 түрээсх	2010, 2011, 2020, 2021
Хөдлөх хөрөнгө	2030, 2031, 2040, 2041, 2050, 2051, 2060, 2061
Даатгалын үндсэн үйл ажиллагаанд зориулан авсан биет бус хөрөнгө	2110, 2111, 2112, 2120, 2121, 2122, 2130, 2131, 2132, 2140, 2141, 2142, 2150, 2151, 2152, 2160, 2161, 2162, 2610 дансдын даатгалын үндсэн үйл ажиллагаанд зориулан авсан биет бус хөрөнгөд хамаарах дүн.

Багц дүрмийн 2 дугаар хавсралтын маягт-5

/мянган төгрөгөөр/

1. Төлбөрийн чадварын хамгийн бага үзүүлэлт / 1=max (a)+(b); (c)			
Зүйл	Дүн	Тооцох хувь	Нийт дүн
(a) Нөөцийн сангийн актуар тооцоолол			
Хувь оролцоогүй гэрээний нөөцийн сангийн		3%	0.0
Хувь оролцоотой гэрээний нөөцийн сангийн		2%	0.0
Хөрөнгө оруулалттай холбоотой гэрээний нөөцийн сан		1%	
(b) Эрсдэлд байгаа даатгалын гэрээний үнэлгээ			
Өмнөх санхүүгийн жилийн төгсгөл дэх нийт эрсдэлд байгаа даатгалын гэрээний үнэлгээний		0.2%	0.0
(c) Зайлшгүй байх хөрөнгө /дүрмийн сангийн доод хэмжээ/			
2. Нийт хөрөнгө			
	Дүн	Бууруулах хувь	Тохиргоо хийгдсэн дүн
3. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө			
Банкны харилцах, хадгаламж		0%	
Касс		0%	
Засгийн газрын бонд		0%	
Орон нутгийн засаг захиргааны бонд		10%	
Компанийн бонд		10%	
Төв банкны үнэт цаас		0%	
Монголын хөрөнгийн биржид арилжаалагдсан үнэт цаас		10%	
Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас		8%	
Банкны хадгаламжийн сертификат		0%	
Санхүүгийн болон үйл ажиллагааны лизинг		5%	
Хөрөнгө оруулалтын сан /Хөрөнгө оруулалтын сангийн тухай хуулийн 6.2.1-д заасан нээлттэй, эсхүл хаалттай санг ойлгоно. /Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2015 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолоор өөрчилсөн/		Нээлттэй сан: 5%	
		Хаалттай сан: 10%	

Үл хөдлөх хөрөнгө		8%	
Давхар даатгалын авлага		0%	
90 хоногоос доош хугацаанд төлөгдөөгүй байгаа авлага		0%	
Зөвшөөрөгдсөн хөрөнгөөр барьцаалсан зээл		10%	
МХБ-ийн хувьцаат компанийн хувьцаа <i>/Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2015 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолоор өөрчилсөн/</i>	I ангилал	20%	
	II ангилал	30%	
Тухайн даатгалын компанийн холбогдох этгээдэд үл хамаарах банк бус санхүүгийн байгууллагад итгэлцлээр байршуулах мөнгөн хөрөнгө <i>/Энэ хэсгийг Санхүүгийн зохицуулах хорооны 2015 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн 276 дугаар тогтоолоор өөрчилсөн/</i>		5%	
Бусад авлага		100%	
Биет бус хөрөнгө		100%	
Бараа материал, inventory, тоног төхөөрөмж		100%	
Урьдчилж төлсөн зардал		100%	
Бусад хөрөнгө		100%	
4. Зөвшөөрөгдөх хөрөнгө / $4=(2)-(3)$ /			
5. Өр төлбөр / $5=урт\ хугацаат\ өр\ төлбөр+богино\ хугацаат\ өр\ төлбөр$ /			
6. Төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа / $6=(4)/(5)\geq 125\%$			
7. Төлбөрийн чадварын хязгаар / $7=(4)-(5)\geq(1)$ /			

Багц дүрмийн 2 дугаар хавсралтын маягт-6

“..... “ХХК-ийн 20... оны ..... дүгээр улирлын

**Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн дүн**

д/д	Хөрөнгийн ангилал	Хөрөнгө байршуулах дээд хувь	Нэгжид ногдох хөрөнгийн дээд хувь	Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгийн хувь
	Баганын дүн	1	2	3
3.8.1	Банкны харилцах, хадгаламж	100%	35%	0%
3.8.2	Банкины харилцах, хадгаламж барьцаалсан зээл	5%	5%	95%
3.8.3	Банкны хадгаламжийн сертификат	50%	20%	0%
3.8.4	Засгийн газраас гаргасан урт, богино хугацааны өрийн хэрэгсэл	100%	100%	0%
3.8.5	Төв банкны үнэт цаас	40%	40%	0%
3.8.6	Бэлэн мөнгө	2%	2%	0%
3.8.7	90 хоногоос хойшхи хугацаатай авлага	20%	20%	0%
3.8.8	Санхүүгийн түрээс	0%		100%
3.8.9	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас	10%	10%	5%
3.8.10	Аймаг нийслэлийн гаргасан өрийн хэрэгсэл	0%		100%
3.8.11	Компанийн өрийн хэрэгсэл	0%		100%

3.8.12	Монголын хөрөнгийн биржийн хувьцаат компанийн хувьцаа – 1 ангилал	0%		100%
3.8.13	Холбогдох этгээдэд үл хамаарах ББСБ-д итгэлцлээр байршуулах мөнгөн хөрөнгө	0%		100%
3.8.14	Бусад авлага	0%		100%
3.8.15	Биет бус хөрөнгө	0%		100%
3.8.16	Бараа материал	0%		100%
3.8.17	Урьдчилж төлсөн зардал	0%		100%
3.8.18	Бусад эргэлтийн хөрөнгө <i>/Давхар даатгагчийн балансын нийт эргэлтийн хөрөнгийн дүнгээс энэ журмын 3.2.1-3.2.17-д заасан хөрөнгийг хасч тооцсон дүн/</i>	0%		100%
3.8.19	Эд хогшил тоног төхөөрөмж, тээврийн хэрэгсэл <i>/давхар даатгагчийн үндсэн үйл ажиллагаандаа ашиглаж байгаа биет үндсэн хөрөнгийг ойлгоно/</i>	5%	5%	95%
3.8.20	Үл хөдлөх хөрөнгө	20%	20%	5%
3.8.21	Биет бус хөрөнгө	0%		100%
3.8.22	Урт хугацааны хөрөнгө оруулалт <i>/1 жилээс дээш хугацаанд үл хөдлөх хөрөнгө болон хөдлөх хөрөнгө, хувьцаа, өрийн бичгийг борлуулах зорилгоор худалдаж авсан/</i>	0%		100%
3.8.23	Бусад эргэлтийн хөрөнгө	0%		100%
	Нийт хөрөнгийн дүн			

Багц дүрмийн 2 дугаар хавсралтын маягт-7

**“.....” ХХК-ийн 20... оны ..... дүгээр улирлын  
төлбөрийн чадварын шалгуур үзүүлэлт**

Үзүүлэлт	Дүн	Тооцох хувь	Тооцсон дүн
1	2	3	4
<b>1. Зайлшгүй байх хөрөнгө / <math>1 = \max(1.1, 1.2, 1.3)</math> /</b>			
<b>1.1 Даатгалын хураамжид үндэслэх /Тухай тайлант хугацааны нийт орлогод тооцсон хураамж / (1.1.1 (4)+1.1.2 (4))</b>			
1.1.1 Агаарын хөлөг, авто тээврийн хэрэгсэл, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамж		40%	
1.1.2 Бусад хэлбэрийн орлогод тооцсон хураамж		20%	
<b>1.2 Даатгалын нэхэмжлэлд үндэслэх /Сүүлийн 3 жилийн дунджид үндэслэн/ (1.2.1 (4)+1.2.2 (4))</b>			
1.2.1 Агаарын хөлөг, авто тээврийн хэрэгсэл, бүх төрлийн хариуцлагын даатгалын хэлбэрийн нөхөн төлбөр		50%	
1.2.2 Бусад хэлбэрийн нөхөн төлбөр		20%	
<b>1.3 Хорооноос тогтоосон дүрмийн сангийн доод хэмжээ</b>			

2. Нийт хөрөнгө		
3. Зөвшөөрөгдөхгүй хөрөнгө		
4. Зөвшөөрөгдөх хөрөнгө / 4=(2)-(3)/		
5. Өр төлбөр / 5= Нийт өр төлбөр-ОТХН*10%-Алдагдлаас хамгаалах сан *10/		
<b>6. Төлбөрийн чадварын зохистой харьцаа</b> <b>6= (4-5)/1≥100%</b>		